

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin tekijät avainasemassa [Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi, Pitkäjänteistä ja monialaista kulttuuripolitiikkaa, Yhteistyön ja osallisuuden voima, Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö, Lisää luovuutta: kulttuuri yhteiskunnallisena ja taloudellisena muutos- voimana]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Forum Artis on elintärkeä perusta kaikelle taide- ja kulttuuritoiminnalle, koska se kokoaa yhteen luovan alan alkutuottajat eli tekijät, joita ilman ei olisi mitään tarvetta edes kulttuuripoliitikalle. Forum Artis edustaa kahtakymmentä taiteilijajärjestöä ja niiden kautta noin 25 000 taiteilijaa ja se kykenee sujuvasti kokoamaan taiteilijoiden yhteisen äänen ja osallistumaan päätöksentekoon syvällisen ja moninaisen näkemyksellisyyden edustajana.

Forum Artis haluaa jatkuvasti muistuttaa taiteen läsnäolosta kaikkialla. Yhdistys haluaa lisäksi varmistaa että selonteko-luonnoksessa vähäiselle maininnalle jääneet asiat kuten tasa-arvo, yhdenvertaisuus, inklusiivisuus, moniarvoisuus, vähemmistöjen aseman parantaminen, yhteiskuntarauha ja demokraattinen kansalaisyhteiskunta toteutuvat taiteen ja kulttuurin tukemina yhteiskunnassamme myös jatkossa. Tärkeä osa kulttuuripoliittikkaa on myös kriittisen ajattelun edistäminen sekä taiteen autonomian turvaaminen.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Kulttuuripoliittisen selonteon luonnos on kokonaisuutena erittäin ansiokas selvitys. On kiitettävää korostaa tekijän merkitystä ja kohtuullista työkorvausta. Nykyään unohtuu helposti, että ilman tekijöitä ei olisi mitään kulttuuria. Vielä enemmän soisi tuotavan esiin kulttuurialan kasvupotentiaalia ja erinomaista hyötysuhdetta. BKT:ssa sen tuotto kohoaa suhteellisen korkeaksi, vaikka sen osuus valtion budjetista on pieni. Jos mikä on tulevaisuuden ala, se on kulttuuri, joka tuottaa luovia sisältöjä ja ideoita.

Kun selontekoa katsoo yleisesti, on kuitenkin välttämätöntä todeta, ettei ole mahdollista sivuuttaa vain lausetasolla nykytilannetta, jossa lähes kaikki hallituksen toimet johtavat suomalaisen kulttuurin alasajoon. Epävarmuus tulevasta on suuri vaikutustekijä kulttuuri- ja taideoilla, joilla on paljon yksinyrittäjiä, freelancereita ja pieniä toimijoita. Jos oman taiteellisen työn epävarmalta tai uhatulta näyttävän tulevaisuuden olemassaoloa ei tunnusteta, selonteon perusta ei ole kyllin vahva.

Jos nykyiset leikkaussuunnitelmat toteutuvat, olemme muutaman vuoden päästä paljon nykyistä huonommassa tilanteessa. Silloin matka Kulttuuripoliittisen selonteon kuvailemaan maailmaan on liian pitkä saavutettavaksi 2040-luvulle mentäessä. Koska osa kulttuurin ammattimaisesta toiminnasta on häviämässä leikkausten myötä, niiden palauttaminen ennalleen voi olla mahdotonta tai ainakin vaatii vuosikausien työn ja isoja resursseja. Jollei nykytilannetta ja lähivuosien leikkaussuunnitelmia huomioida, on ajatus paremmasta tulevaisuudesta osittain utopiaa.

Esimerkiksi toimenpiteenä mainittu kansainvälistymisen strategian luominen, joka on sinällään hieno ajatus, jää vajavaiseksi, jos suurin osa tekijöitä taistelee kotimaassa toimintaedellytyksistään ja kansainvälistymisen edut kertyvät vain harvoille tähdille.

Forum Arts haluaa myös kiinnittää huomion taide-sananaan niukkaankin käyttöön. Kaikki kulttuuri ei ole taidetta, mutta ilman taidetta ja sen kulttuurialaa ruokkivaa ja kiihdyttävää vaikutusta olisi kulttuurielämämme hyvin yksipuolista ja pysähtynyttä.

Forum Artis toivoo, että Kulttuuripoliittisessa selonteossa korostettaisiin voimakkaasti tietoon pohjautuvaa päätöksentekoa. Selontekoa tukee erinomainen kartoitus kulttuurin merkittävistä luvuista, ja tilastointia ja kartoitusta olisi tehtävä jatkossakin systemaattisesti, jotta toimet voisivat perustua tietoon. Tällä hetkellä kuitenkin näitä mittauksia tekevien elinten määrärahoja leikataan.

Tämä on lyhytnäköistä ja vahingollista. Taiteen kohdalla olisi tärkeää ottaa käyttöön kansainvälisesti paljon käytetyt mittarit Julkinen arvo (Public value) ja Investoinnin sosiaalinen tuotto (SROI). On siis hyvin tärkeää, ettei valtiollisella tasolla ajeta alas tilastointia vaan pikemminkin lisään sitä.

Kulttuuripoliittisessa ohjelmassa olisi ollut hyvä kiinnittää enemmän huomiota taiteilijoiden tekijänoikeuteen, joka on digitaalisessa ympäristössä muuttunut entistä haavoittuvammaksi. Koska tekijän ansiot perustuvat tekijänoikeuteen, sitä olisi varjeltava valppaasti. On ikävästi käynyt ilmi, että suuryritykset eivät välitä tekijänoikeudesta esimerkiksi louhiessaan verkosta tekstejä ja kuvia teköilyn kouluttamiseen. Tätä vastaan kaivataan valtiollisia tukitoimia, koska tekijät ovat oikeudellisesti hyvin heikossa asemassa suuriin yrityksiin verrattuna.

Kulttuuripoliittisen ohjelman toteutumista seuraavan toimitelimen perustaminen on hyvä ajatus, mutta olisi tärkeää, että elimellä olisi myös vahvempi tehtävä kuin pelkkä tarkkailu tai neuvonantajana toimiminen. Lisäksi on välttämätöntä ottaa toimitelimeen mukaan myös kulttuurin toimijoita ja ammattilaisia, jotta kulttuuria ei katseltaisi ylhäältäpäin, vaan saatavilla olisi ruohojuuritason ajankohtaista tietoa. Sama koskee rahoittajien taloudellista foorumia: sille olisi suuri tarve, mutta kaiken olisi toimittava kulttuurin ja taiteen ehdoilla. Näiden elinten lausuntojen, ohjeiden ja toimien perusta tulisi olla luovan työn tekijän toimintaedellytysten kohentaminen, kulttuurin saavutettavuuden lisääminen ja kulttuurin merkityksen vahvistaminen elinkeinona, joka työllistää suuren määrän ihmisiä. Kulttuuriala nähdään liian helposti koristeena, vaikka kulttuuri ja taide läpäisevät koko yhteiskuntamme ja toimivat identiteettimme tukirankana.

Yhteistyö eri hallinnonalojen välillä on välttämättömyys onnistuneen kulttuuripoliitiikan varmistamiseksi. Kulttuurin rahoitus pohjaan pitää osallistua kaikkien niiden hallinnonalojen, jotka hyötyvät kulttuurista mm terveempinä, luovempina tai tuottavampina kansalaisina tai vahvemman maakuvan myötä. Tämä vahvistaisi kulttuurin asemaa elinkeinona ja investointien kohteena muiden rinnalla.

Tulevaisuusfoorumi kuulostaa hyvältä ajatukselta. Oletamme luonnollisesti, että siihen kutsutaan riittävä määrä eri taiteilijoita, jotta keskustelun realismi ja käytännönläheisyys varmistetaan. Forum Artis olisi myös toivonut, että kulttuuripoliittisessa ohjelmassa olisi kehitelty kulttuurin tueksi muitakin toimenpiteitä kuin erilaisten toimitelinten perustaminen. Koska ohjelman pitäisi näkyä ja vaikuttaa puolueiden poliittisissa ohjelmissa ja kaikkien puolueiden sitoutua siihen, konkreettiset toimenpiteet on ensiarvoisen tärkeää listata näkyville. Muuten puhe siitä, että parannetaan, edistetään, tuetaan ja panostetaan, jää vain sanojen asteelle, eikä kulttuuri jatkossakaan saa suojaa kohtuuttomilta leikkauksilta.

Kosonen Hanna
Forum Artis